

Construïm

ENSENYAMENT PROTEGIT

MONOGRAFIES DIDÀCTIQUES PROJECTE CONSTRUÏM
Autor: Ferran Medina Restoy

●
cruïlla
●

Índex

INTRODUCCIÓ

QUÈ ÉS L'ENSENYAMENT PROTEGIT?	PÀG. 3
PER QUÈ L'ENSENYAMENT PROTEGIT?	PÀG. 4
A QUI VA DIRIGIT?	PÀG. 5
BASES TEÒRIQUES DE L'ENSENYAMENT PROTEGIT	PÀG. 5
QUIN ÚS SE'N FA, DE L'ENSENYAMENT PROTEGIT?	PÀG. 6

ELS 8 BLOCS DE COMPONENTS DE L'ENSENYAMENT PROTEGIT

BLOC 1. LA PLANIFICACIÓ DE LES PROGRAMACIONS	PÀG. 7
BLOC 2. CONSTRUIR ELS CONEIXEMENTS PREVIS	PÀG. 8
BLOC 3. FACILITAR LA COMPRESIÓ DELS CONTINGUTS	PÀG. 9
BLOC 4. ÚS D'ESTRATÈGIES D'APRENTATGE	PÀG. 10
BLOC 5. PROMOURE LA INTERACCIÓ ENTRE IGUALS	PÀG. 11
BLOC 6. LA PRÀCTICA I L'APLICACIÓ DELS APRENTATGES	PÀG. 12
BLOC 7. LA IMPLEMENTACIÓ DE LA PROGRAMACIÓ	PÀG. 13
BLOC 8. LA REVISIÓ I L'AVAUACIÓ DELS APRENTATGES	PÀG. 14
SOBRE L'AUTOR	PÀG. 16

Introducció

QUÈ ÉS L'ENSENYAMENT PROTEGIT?

L'Ensenyament Protegit és un enfocament educatiu i un marc de treball per a la planificació i implementació de la instrucció escolar de les diferents àrees curriculars en una llengua d'instrucció que no és la llengua materna de l'alumnat (en el nostre cas, el català), o bé orientat a alumnes que presenten diversos problemes d'aprenentatge.

L'Ensenyament Protegit...

- ajuda el professorat a integrar, en les programacions, els continguts curriculars amb el desenvolupament del llenguatge acadèmic
- permet al professorat modificar la forma d'ensenyar per tal que el llenguatge amb què explica els conceptes i la informació clau siguin comprensibles per als alumnes
- permet al professorat tenir el control de tota la planificació, a fi de garantir que els continguts que s'han d'ensenyar resultin comprensibles per part de l'alumnat
- facilita que els alumnes aprenguin i practiquin la llengua d'instrucció (el català) que s'utilitza en el context escolar, tot incloent el vocabulari acadèmic des de totes les disciplines

El model específic d'Ensenyament Protegit que presentem es basa en l'adaptació, al nostre sistema educatiu i a la llengua d'instrucció dels nostres centres, del Protocol d'Observació d'Ensenyament Protegit (*Sheltered Instruction Observation Protocol*[®], també conegut amb les sigles *SIOP*[®])¹.

El model ha estat desenvolupat per Echevarria, J., Vogt, M.E. i Short, D.J. al llarg de dues dècades d'estudi i avaluacions amb l'objectiu de proveir el professorat d'una forma per tal d'implementar, sistemàticament, diferents elements d'ensenyament per aconseguir l'èxit acadèmic de l'alumnat que està aprenent l'anglès com a segona llengua (*L2 ELL*).

¹ Echevarria, J. i Short, D.J. (1996) **The Sheltered instruction observation protocol**. The SIOP Institute. Pearson Education Inc.
<http://www.siopinstitute.net/media/pdfs/sioppaper.pdf>

Echevarria, J. i Short, D.J. (1999) **The Sheltered instruction observation protocol: a tool for teacher-researcher collaboration and professional development**. CREDE - Center for Research on Education, Diversity & Excellence, University of California, Santa Cruz.

PER QUÈ L'ENSENYAMENT PROTEGIT?

L'enfocament de l'Ensenyament Protegit incorpora les millors pràctiques per ensenyar el llenguatge acadèmic en una segona llengua i, alhora, proporciona al professorat un model coherent per millorar els resultats dels seus alumnes.

El professorat presenta els continguts curriculars a partir d'estratègies i tècniques que els fan **comprensibles a l'alumnat**. Al mateix temps, els docents **ajuden a desenvolupar les habilitats acadèmiques i lingüístiques de la llengua d'instrucció** (el català, en aquest cas) a partir de les quatre habilitats comunicatives bàsiques: llegir, escriure, escoltar i parlar.

En definitiva, l'Ensenyament Protegit incorpora una varietat d'estratègies per fer els continguts acadèmics comprensibles, significatius i interessants per als alumnes.

>>> ESTRATÈGIES DE L'ENSENYAMENT PROTEGIT

1. Modular i ajustar el nivell de L2 que empra el professor considerant el nivell de competència que els alumnes tenen en aquesta llengua (pauses, ritme i entonació; complexitat de la parla; parafrasejar i elaborar les respostes dels estudiants, etc.).
2. Fer els continguts comprensibles mitjançant tècniques i recursos suplementaris tals com recursos visuals, demostracions, presentacions de models, organitzadors gràfics, textos adaptats a les competències dels alumnes, recursos audiovisuals i informàtics...
3. Centrar l'atenció dels estudiants en les paraules clau del contingut i, si és necessari, explicar prèviament el vocabulari.
4. Explicar de manera explícita el llenguatge funcional necessari per poder comunicar els continguts (descriure, argumentar, persuadir, etc.).
5. Atendre la diversitat de competències en la L2. En funció d'aquestes, el professor pot seleccionar determinats continguts del currículum que està impartint i dissenyar activitats específiques d'aprenentatge, o bé proposar els mateixos continguts per a tots els seus alumnes.

A més, el docent ha de dissenyar tasques d'avaluació que permetin que aquells alumnes que tenen recursos limitats en la llengua puguin, igualment, mostrar allò que han après mitjançant diferents recursos (dibuixos, activitats manuals, suports a l'expressió escrita...).

6. Relacionar els continguts nous amb les experiències prèvies dels escolars.
7. Incorporar activitats manuals rellevants per a les tasques que es proposen.
8. Promoure situacions d'interacció significativa amb el professor i amb la resta de companys (tutoria entre iguals i aprenentatge cooperatiu).
9. Contextualitzar les lliçons mostrant-ne les diferents fases: introducció, desenvolupament i resum o conclusions.
10. Desenvolupar les competències de lectura i escriptura sobre els temes propis de cada contingut utilitzant estratègies específiques (amb atenció als processos bàsics de llegir i escriure).
11. Promoure l'autoestima dels alumnes proporcionant-los experiències en les quals demostrin ser competents.

A QUI VA DIRIGIT L'ENSENYAMENT PROTEGIT?

L'Ensenyament Protegit està pensat, **especialment però no de manera exclusiva, per a l'alumnat aprenent d'una segona llengua** que ja ha iniciat el desenvolupament d'aquesta L2 i que té un nivell bàsic de competència conversacional.

En el nostre cas, a Catalunya, es tractaria dels alumnes que ja han tingut algun tipus d'ensenyament inicial en català a les aules ordinàries, d'acollida o bé en altres recursos dels centres escolars.

D'altra banda, **aquest model és òptim per fer-lo servir a les aules ordinàries i, especialment, pel professorat de qualsevol àrea curricular.** Només cal prendre consciència del fet que, als continguts i objectius de l'àrea curricular, s'hi hauran d'afegir i contemplar aquells objectius de llengua que permetin desenvolupar-la.

BASES TEÒRIQUES DE L'ENSENYAMENT PROTEGIT

L'enfocament educatiu de l'Ensenyament Protegit sorgeix de l'anàlisi de les diferents aportacions teòriques de l'educació i de com aquestes es concreten en el treball i la pràctica diària de molts docents amb l'alumnat que, a més d'aprendre el currículum establert, ha de bastir l'adquisició d'una L2 (la llengua d'instrucció).

Concretament, i de forma molt resumida, a l'hora d'establir el protocol de l'Ensenyament Protegit les autores d'aquest model van analitzar i tenir en compte les fonts teòriques següents:

QUIN ÚS SE'N FA, DE L'ENSENYAMENT PROTEGIT?

El model de protocol de l'Ensenyament Protegit es pot utilitzar, paral·lelament...

>>> **Com a protocol d'observació de la pràctica docent a l'aula**

Per part del mateix professorat, els investigadors, l'administració educativa (direcció dels centres, inspecció, Serveis Educatius...), etc., com a eina d'avaluació interna o externa de la pràctica docent.

>>> **Com a eina de planificació de les programacions**

Perquè els mestres puguin tenir un control tant de la planificació com de la implementació de les unitats didàctiques.

Cal tenir present que no tots els components de l'Ensenyament Protegit es podran tenir en consideració en cada unitat didàctica, ja que això dependrà dels continguts a ensenyar, les activitats a realitzar, els materials a emprar, etc. En una lliçó concreta caldrà, doncs, **focalitzar-se en determinats components** i, alhora, portar **un control molt estricte** dels que s'hagin treballat **per tal que**, al llarg de les properes lliçons, **es garanteixi l'ús de tots ells de forma sistemàtica**.

Els 8 blocs de components de l'Ensenyament Protegit

El protocol de l'Ensenyament Protegit consta de **trenta components**, agrupats en **vuit blocs**.

BLOC 1. La planificació de les programacions

- La planificació ha de donar lloc a unitats didàctiques (llicions) que permetin als estudiants fer connexions entre el seu propi coneixement i experiència i els nous continguts (informació) que se'ls estan ensenyant.
- Les unitats didàctiques ben preparades inclouen els **objectius de continguts de les àrees curriculars** juntament amb els **objectius de desenvolupament de la llengua** (L2, llenguatge acadèmic).
- S'ha d'utilitzar, a més dels llibres de text, material suplementari com ara murals, gràfics, fotografies, il·lustracions, material manipulatiu, continguts multimèdia, demostracions, notes, textos adaptats o subratllats, organitzadors gràfics per resumir, esbossar, categoritzar, ordenar, comparar i contrastar, etc.

COMPONENTS DEL BLOC 1

1. Definir, de forma clara i entenedora, els **objectius dels continguts curriculars** a l'alumnat.
2. Definir, de forma clara i entenedora, els **objectius de llengua** a l'alumnat.
3. Garantir que els continguts són **apropiats** per a l'edat i el nivell educatiu dels alumnes.
4. Emprar **materials suplementaris** que facin els continguts més **comprensibles**.
5. Fer **adaptacions** dels continguts als diferents **nivells de competència** dels alumnes.
6. Garantir que les activitats són **significatives** per a l'alumnat.

Consideracions a tenir en compte i exemples:

- Compartir, de forma oral i per escrit, els objectius amb l'alumnat —tant pel que fa als continguts com a la llengua— en un llenguatge senzill i concret, a l'inici, durant i al final de la lliçó.
- Demanar a l'alumnat que comprovi, al llarg de la lliçó, si les tasques que s'estan realitzant donen resposta als objectius planificats (autoavaluació del procés d'aprenentatge).
- Planificar objectius de llengua amb què es treballi de forma conjunta o per separat alguna de les quatre habilitats bàsiques: parlar, escoltar, llegir i escriure.
- Fer les adaptacions i facilitar els suports necessaris per tal que els continguts que s'ensenyen no es devaluïn per la manca de competència lingüística de l'alumnat.
- Preparar materials i activitats addicionals que permetin fer més comprensibles els continguts a treballar: materials manipulatius i objectes reals, suports visuals (com imatges, mapes, cartells, targetes de vocabulari...), materials multimèdia, demostracions i modelatge, bibliografia complementària, adaptacions de textos, representacions gràfiques...
- Les adaptacions de les activitats, materials i textos han de fer comprensibles els continguts i no pas devaluar-los: a aquest efecte poden servir esquemes i resums, notes al marge, textos adaptats o textos en àudio, subratllat dels textos, lectures cooperatives, organitzadors gràfics, etc.

- Les activitats planificades han de resultar engrescadores per a l'alumnat: que tinguin relació amb el món real, que resolguin problemes quotidians, que tinguin alguna aplicació pràctica, que responguin als seus interessos, etc.

BLOC 2. Construir els coneixements previs

- Els continguts han d'estar, sempre que sigui possible, directament relacionats amb els coneixements i les experiències prèvies de l'alumnat, ja siguin personals, culturals o acadèmiques.
- Els mestres han de propiciar l'enllaç explícit i directe entre els aprenentatges ja adquirits i els nous continguts.
- S'ha d'emfasitzar el vocabulari clau de cada unitat i presentar-ne el nou sempre contextualitzat. Les recerques han demostrat que **hi ha una gran correlació entre el coneixement del vocabulari i l'èxit de l'estudiant**. Per això és necessari ensenyar explícitament tant el llenguatge acadèmic general com el vocabulari específic dels continguts curriculars.

COMPONENTS DEL BLOC 2

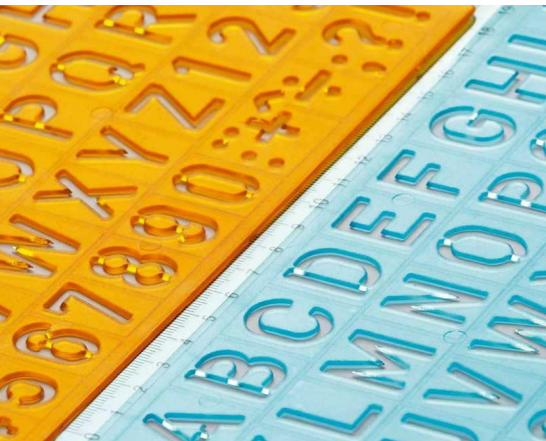
7. Connexions explícites **entre els conceptes i les experiències** prèvies de l'alumne.
8. Connexions explícites **entre els coneixements previs** de l'alumne **i els nous continguts**.
9. Emfasitzar el **vocabulari clau**.

Consideracions a tenir en compte i exemples:

- Explorar quines experiències i coneixements té l'alumnat dels conceptes que es treballaran. Això es pot fer a partir de pluges d'idees (*brainstorming*) o discussions en petits grups i una posada en comú posterior; elaborar un organitzador gràfic il·lustrat; introduir els continguts claus amb un esquema conceptual i analitzar-lo; narrar o escriure experiències sobre el tema; definir conceptes coneguts, etc.
- Davant un concepte clau nou, cal esbrinar què en saben els alumnes abans d'explicar-lo o definir-lo. Això es pot fer de forma lliure, amb una pluja d'idees, o de forma controlada o guiada pel professorat, a partir de preguntes obertes i inferencials que facilitin la recuperació de la informació que té l'alumnat.
- Promoure la relació dels nous continguts amb d'altres que s'han estudiat anteriorment per facilitar la connexió entre ells i la integració dels nous coneixements en els esquemes mentals i conceptuals previs. Això es pot treballar a partir de la discussió a classe, la revisió d'esquemes, cartells, murals de vocabulari, material de suport visual... elaborats en les lliçons anteriors.
- Cal dotar de context el vocabulari clau que s'ha d'aprendre per tal de fer-lo comprensible. A aquest efecte, s'ha de facilitar una definició clara i entenedora del concepte a aprendre i posar un parell d'exemples de frases on aquest aparegui contextualitzat. També es pot demanar a l'alumnat que construeixi alguna frase on aparegui el concepte fet servir correctament.
- Creació d'un mural il·lustrat del vocabulari clau al llarg de l'aprenentatge de la unitat.
- Creació de diccionaris del vocabulari clau. Poden ser personals (fitxes o llibreta de vocabulari) o col·lectius (mapes semàntics, de classificació de vocabulari per categories, mapes de definicions de conceptes, etc.).

- Diferenciar el vocabulari clau dels continguts (per exemple: *metamorfosi*) del vocabulari acadèmic general (per exemple: *deduir, contrastar, causa, efecte...*): tots dos tipus de vocabulari s'han d'ensenyar i treballar.
- Treballar el vocabulari de significat múltiple: polisèmic (fulla) i homònim (sol).

BLOC 3. Facilitar la comprensió dels continguts

- Els mestres han d'utilitzar un llenguatge que sigui **apropiat al nivell de competència comunicativa** de l'alumnat.
- El mestre o la mestra hauria de parlar amb un ritme lent, vocalitzant clarament, repetint els enunciats amb més freqüència i ajustant el seu llenguatge tant com sigui necessari.
- S'han d'evitar argots i modismes i cal utilitzar molt més el **llenguatge corporal i gestual** i les imatges per acompanyar les paraules dites.
- L'explicació de les tasques a dur a terme s'hauria de fer de forma clara i pas per pas, utilitzant suport visual, així com tècniques diverses per fer que els conceptes siguin clars, com per exemple **la paràfrasi i la repetició**.

COMPONENTS DEL BLOC 3

10. Ajustar el llenguatge **una mica per sobre el nivell** de competència comunicativa de l'alumnat (zona de desenvolupament pròxim de Vigostky).
11. Explicar les tasques acadèmiques amb claredat i de forma seqüenciada.
12. Usar **tècniques variades** per aconseguir que els continguts siguin clars.

Consideracions a tenir en compte i exemples:

- Controlar el llenguatge que fa servir el professorat: el ritme, la velocitat i l'enunciació, així com la seva complexitat (vocabulari abstracte, tecnicismes, modismes... que l'alumnat podria no comprendre).
- Fer explícits, oralment i per escrit, els diferents passos de la tasca a realitzar (per exemple amb un cartell amb suport visual explicant aquests passos).
- Construir els enunciats de les instruccions amb un vocabulari senzill i de forma breu (recordeu controlar el ritme i la velocitat de la parla).
- Modelar, demostrar i practicar amb l'alumnat els diferents passos de la tasca a dur a terme (cal procurar que sigui amb tasques que tinguin la mateixa estructura).
- Un cop explicats els passos a seguir, demanarem als alumnes que els comentin per parelles o en grups petits i que consultin els dubtes que puguin tenir.
- Fer una targeta per a cadascun dels passos (numerats) amb suport visual. (Comproveu que cada pas s'hagi fet correctament abans de passar al següent.)
- Passar per les taules dels diferents grups i comprovar, per mitjà de preguntes, que el grup d'alumnes ha entès el que se li demana.

- Dirigir el desenvolupament de la tasca pas per pas amb tota la classe, fins que l'alumnat pugui ser autònom en el seu acompliment.
- Adaptar el format i el text, subratllar les idees i conceptes claus, proveir de bastides de suport, elaborar organitzadors gràfics, resumir les idees i conceptes claus, etc., poden ser tècniques que facin més comprensibles els continguts per aprendre.

BLOC 4. Ús d'estratègies d'aprenentatge

- Les estratègies d'aprenentatge inclouen tècniques, mètodes i processos mentals que augmenten la comprensió, per part dels alumnes, dels aprenentatges i la informació que han de retenir.
- Les estratègies d'aprenentatge inclouen les de tipus cognitiu i metacognitiu i també les socials i afectives.
- S'ha de procurar que l'alumnat disposi de **moltes oportunitats per aplicar les estratègies** d'aprenentatge que han estat ensenyades explícitament.
- Els mestres han d'**utilitzar** de forma consistent **les bastides de suport** al llarg de la lliçó, i **retirar progressivament aquest suport** a mesura que l'alumnat va adquirint experiència.
- L'objectiu final és que els estudiants esdevinguin cada cop més **independents en l'autocontrol de les seves pròpies estratègies** d'aprenentatge.

COMPONENTS DEL BLOC 4

13. Donar moltes oportunitats a fi que els estudiants facin **servir les estratègies d'aprenentatge**.
14. Fer un ús consistent de les **bastides de suport** al llarg de la lliçó per assistir la comprensió dels estudiants.
15. Fer un ús consistent de preguntes diverses que incloguin aquelles que promouen les **habilitats de pensament d'alt ordre o crític** al llarg de la lliçó. Per exemple: preguntes literals, analítiques, interpretatives, etc.

Consideracions a tenir en compte i exemples:

- Cal ensenyar de forma explícita el funcionament de les diferents estratègies d'aprenentatge: primer explicar, modelar i demostrar el procediment de l'estratègia; després practicar amb l'alumnat i, per últim, reforçar, quan sigui necessari, el procediment de l'estratègia.
- Cal proveir els alumnes de suficients bastides de suport fins que pugui fer les tasques de forma autònoma.
- Les estratègies d'aprenentatge s'han de fer servir de forma reiterativa per tal d'assolir-les.
- **Estratègies de mnemotècnia.** Es tracta d'estratègies per memoritzar informació; sovint implica la seva visualització organitzada, la utilització d'acrònims, associacions d'idees, convertir en imatges mentals diferents paraules i conceptes...

- **Estratègia PQRST.** Es tracta d'una estructura per ensenyar continguts amb textos expositius. PQRST són les sigles de *Preview, Question, Read, Summary, Test*. En català es podria anomenar VPLRA: Vista prèvia, Preguntar-se, Lectura, Resum, Avaluar.
- **Estratègia Gràfica Anticipativa (KWL):** "El que sé sobre..." i "El que m'agradaria saber sobre...". Després que la informació hagi estat presentada als estudiants, aquests hauran de completar la darrera secció "Allò que he après sobre ...".
- **Estratègia de fer prediccions:** a partir dels títols i subtítols d'un text, fer prediccions del contingut del text. Un cop llegit el text sencer, es valida si les prediccions han estat encertades o no.
- **Formular preguntes que promoguin el pensament crític o d'alt nivell,** tot seguint la taxonomia de Bloom per poder desenvolupar diferents tipus de pensament del més concret al més abstracte.
- **Formular preguntes de diferents tipus:** amb respostes obertes i tancades, avaluatives, inferencials, deductives...

BLOC 5. Promoure la interacció entre iguals

- Els aprenents d'una L2 es beneficien de les oportunitats d'emprar aquesta llengua en **múltiples situacions comunicatives** a partir dels continguts de les àrees curriculars.
- L'aprenentatge és molt més efectiu quan els aprenents participen de forma activa discutint les idees i les informacions dels continguts de les àrees curriculars.
- En les classes en què s'aplica el mètode de l'Ensenyament Protegit, en comptes del "mestre que parla i els estudiants que escolten", es condueixen els alumnes de forma que se'ls permet **interactuar en la seva exploració col·laborativa dels continguts**.
- A partir de la **interacció significativa**, els aprenents poden practicar la L2, tot parlant i fent-se entendre, fent preguntes i responent-ne, negociant el significat, aclarint idees i altres tècniques.
- Algunes estratègies que el mestre fa servir per promoure la interacció inclouen:
 - L'ús de diferents tipus d'agrupament dels alumnes.
 - Suports als objectius de desenvolupament de la L2 i dels continguts.
 - L'ús del temps d'espera suficient per tal que l'alumnat pugui elaborar les seves pròpies respostes.
 - Oportunitats per aclarir conceptes i idees en la llengua nativa de l'alumne quan sigui adient.

COMPONENTS DEL BLOC 5

16. Oportunitats freqüents per a **la interacció i la discussió** entre mestre i alumne i entre els mateixos estudiants.
17. Configuració diversa dels **agrupaments** d'alumnes, la qual cosa dóna suport al desenvolupament i els objectius de la L2 i dels continguts curriculars.
18. Proveir, de forma consistent, de **temps d'espera suficient per a la resposta** de l'alumne.
19. Oportunitats per tal que els estudiants puguin aclarir els **conceptes clau en la seva llengua**.

Consideracions a tenir en compte i exemples:

- Cal controlar la distribució del temps per tal que l'alumnat en tingui suficient per interactuar.
- S'ha de dotar de diferents estructures d'aprenentatge cooperatiu que permetin la interacció i en què cada alumne del grup tingui un rol i una responsabilitat assignats.
- **Estructures cooperatives simples:** lectura compartida; 1-2-4; el foli giratori o taula rodona; parada en tres minuts; llapis al mig; el joc de les paraules; el número; número igual junts; la diana; resposta comuna; "aplica!"; mapa conceptual a quatre bandes; mapa conceptual "mut"; els quatre savis; el joc de la veritat i la mentida; compara i comparteix...
- **Estructures cooperatives complexes:** el trencaclosques (*Jigsaw*); els grups d'investigació (*Group-Investigation*); la tècnica *Co-op Co-op*; la tècnica TAI (*Team Assisted Individualization*); la tutoria entre iguals; la tècnica del TGT (*Team Games Tournaments*); la tècnica STAD (*Student Team-Achievement Divisions*)...
- S'ha d'aplicar sistemàticament el temps d'espera sempre que es demani alguna cosa a l'alumnat, a fi que aquest tingui temps suficient per elaborar la resposta.
- Cal facilitar materials (com bibliografia addicional i diccionaris) i suports d'altres persones (companys, tutors...) per tal que l'alumne pugui aclarir, tant en la L2 com en la L1, els conceptes clau de la unitat.

BLOC 6. La pràctica i l'aplicació dels aprenentatges

- Les lliçons han d'incloure múltiples oportunitats per fer servir diferents recursos, com ara guies d'activitats o materials manipulatius, i per aprendre i practicar els continguts. Les guies d'activitats i altres materials permeten a l'aprenent **establir connexions entre els conceptes abstractes i els concrets**.
- Els alumnes fan aquestes connexions de forma més efectiva quan estan ocupats en **activitats que integren totes les habilitats comunicatives** bàsiques de la llengua (escoltar, parlar, llegir i escriure).
- A més a més, s'han d'incloure activitats en què els estudiants puguin aplicar el seu aprenentatge dels continguts i de l'ús la llengua.

COMPONENTS DEL BLOC 6

20. Proporcionar guies d'activitats o materials manipulatius als estudiants per practicar l'ús del nou coneixement conceptual.
21. Facilitar activitats als estudiants per poder aplicar el coneixement conceptual i de la llengua (L2) a classe.
22. Programar activitats que integrin totes les habilitats bàsiques de la llengua (L2): llegir, escriure, escoltar i parlar.

Consideracions a tenir en compte i exemples:

- Donar lloc a múltiples oportunitats per practicar amb objectes manipulatius o activitats pràctiques. Aquestes activitats poden consistir a organitzar, crear, comptar, classificar,

experimentar, observar, ordenar, seccionar, comparar i contrastar, etc. Aquest tipus de materials i activitats manipulatives ajuden l'alumnat a connectar els conceptes abstractes amb les experiències concretes.

- Donar guies d'instrucció sobre com realitzar una tasca pas a pas (abans, cal haver practicat amb l'alumnat sobre com fer servir les guies).

- Fer ús de diversos organitzadors gràfics que serveixin com a bastides de suport per tal que l'alumne prengui un rol actiu en la construcció del coneixement, a la vegada que interactua amb la resta companys (ús de la llengua).

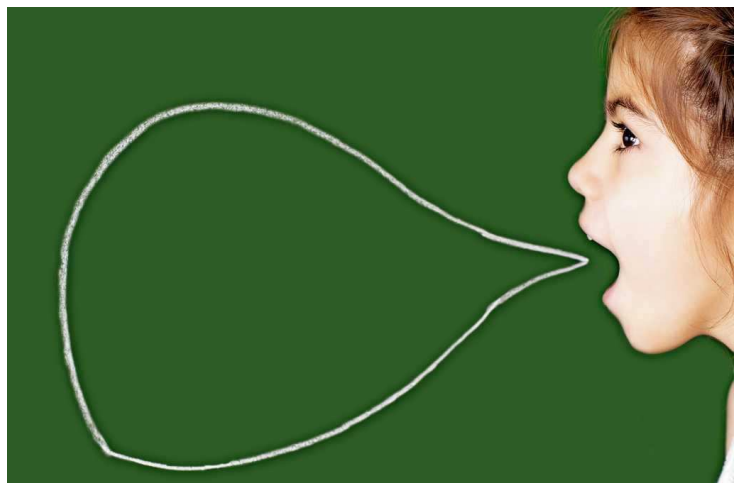
- Fer servir recursos en línia. La xarxa és una gran font d'activitats pràctiques, un espai on l'alumnat hi té un paper actiu i on algunes d'aquestes activitats són manipulatives, de recerca o d'investigació. A més, aquest tipus d'activitats tenen l'avantatge que ja estan preparades, poden ser adaptades fàcilment a les nostres necessitats concretes i, per tant, estalviar molt temps de preparació al professorat.

- Posar en pràctica activitats d'aplicació concreta dels continguts treballats a la unitat, en què l'alumne ha d'interactuar amb els companys tot fent ús de la llengua.

- Crear murals, organitzadors gràfics i maquetes; elaborar dossiers, llibres i fitxers; realitzar experiments pràctics, l'ús d'ordinadors i programari... són opcions que poden servir per promoure la pràctica i l'aplicació dels coneixements.

- Fer activitats en què, de forma explícita, s'ha de practicar alguna de les 4 habilitats lingüístiques bàsiques: escoltar, parlar, llegir i escriure, i en les quals l'alumne ha de tenir un paper actiu.

- Proveir de bastides de suport sempre que sigui necessari.

BLOC 7. La implementació de la programació

- La implementació de la lliçó ha d'aconseguir que **els objectius dels continguts i els de llengua siguin reforçats amb les activitats** que es porten a terme, que l'alumnat se senti engrescat i que el ritme de treball sigui l'adequat a les habilitats dels estudiants.
- Els estudis sobre el temps en què els alumnes estan ocupats activament en les tasques demostren que es captura més fàcilment la seva atenció i els mantenen molt més engrescats aquelles instruccions que són comprensibles per a l'aprenent de la L2, que creen oportunitats per parlar sobre els conceptes tractats i que proporcionen guies de les activitats per reforçar els aprenentatges.

COMPONENTS DEL BLOC 7

23. La posada en pràctica de la lliçó ha de donar suport, de forma clara, als objectius dels continguts.
24. La posada en pràctica de la lliçó ha de donar suport, de forma clara, als objectius de la llengua (L2).
25. L'alumne ha d'estar implicat activament (engrescat amb la feina) aproximadament entre el 80 i el 100% del temps que dura la lliçó.
26. El ritme de la lliçó ha de ser apropiat al nivell d'habilitats de l'alumnat.

Consideracions a tenir en compte i exemples:

- Les activitats han de donar una resposta clara als objectius programats.
- Abans d'iniciar cada activitat, comproveu amb l'alumnat quins dels objectius de continguts o de llengua es cobriran (cal comentar-ho i debatre-ho).
- Concretar, a partir dels objectius de continguts o de llengua, en què s'haurà de focalitzar l'alumnat durant l'activitat (per exemple: el vocabulari clau, un procediment concret, la relació entre conceptes, la definició d'aquests, les causes i conseqüències, etc.).
- L'alumnat pot fer servir els procediments que se li hagin indicat durant la posada en pràctica de l'activitat per tal de comprovar si la seva actuació està orientada cap a la fita a aconseguir, o bé modificar-la si s'escau.
- Els objectius han de servir per poder avaluar la producció o l'actuació de l'alumnat. En aquest sentit, poden servir com una mena de rúbrica per tal que ells sàpiguen què s'espera que aconseguixin per ser avaluats positivament.
- Els objectius de llengua han de promoure l'ús de les diferents funcions del llenguatge en les tasques: regular l'acció, obtenir i donar informació, gestionar la comunicació i les fórmules socials i la funció metalingüística.
- Les tasques han de provocar que l'alumnat estigui actiu i focalitzat la major part del temps possible, fins i tot durant les explicacions del professorat (prenent notes, omplint una taula, subratllant el que s'està llegint, fent dibuixos del que s'explica o llegeix, etc.)
- Fer servir l'avaluació de com està anat el procés d'aprenentatge per si cal fer algun ajustament de la programació, les tasques, els materials, etc., a fi que els objectius puguin ser assolits.

BLOC 8. La revisió i l'avaluació dels aprenentatges

- Al llarg de la lliçó, i en especial quan ja s'acaba, és molt important poder determinar si els estudiants han entès correctament el vocabulari i els conceptes clau de la unitat i si els han retingut.
- La determinació de continuar endavant o d'oferir instrucció i suport addicionals és la clau d'una avaluació i d'una instrucció efectives, i resulta essencial per a l'èxit dels aprenents d'una L2. Per això és important **que els mestres incorporin la revisió i l'avaluació en la lliçó diària** per poder valorar els aprenentatges dels estudiants i l'efectivitat de l'ensenyament.
- L'Ensenyament Protegit efectiu implica revisar els conceptes importants, potenciar la retroalimentació constructiva a partir de clarificacions i prendre les decisions sobre la instrucció atenent a les respostes dels alumnes.

COMPONENTS DEL BLOC 8

27. Revisió comprensiva del vocabulari clau.
28. Revisió comprensiva dels continguts conceptuals claus.
29. Proporcionar, regularment, retroalimentació (*feedback*) als estudiants sobre els seus treballs; per exemple: sobre la llengua, els continguts, les tasques, etc.
30. Realitzar avaluacions sobre la comprensió i l'aprenentatge dels estudiants respecte de tots els objectius de la lliçó mentre s'està treballant.

Consideracions a tenir en compte i exemples:

- L'Ensenyament Protegit efectiu implica revisar els conceptes i el vocabulari clau de la lliçó, dotar de retroalimentació de forma constructiva a partir d'aclariments i prendre decisions sobre la instrucció a partir de les respostes de l'alumnat. Al final, d'aquesta manera, tant l'alumnat com el professorat obtenen suficient informació per avaluar fins quin punt es dominen els objectius de la lliçó.

- Planificar alguna activitat en la qual l'alumne hagi de revisar i demostrar el seu domini dels continguts, a més d'emprar el vocabulari clau correctament. Poden ser activitats lúdiques en forma de joc, com ara mots encreuats, bingos, *memories*, etc.

- Per revisar els continguts clau es poden programar activitats de síntesi (elaboració d'esquemes, mapes conceptuals, construcció d'una maqueta, etc.). També pot ser molt útil la tècnica de la recapitulació, que consisteix a donar als alumnes l'inici de frases que ells han de completar amb el que han après (exemples: "em demano què passaria si..."; "les conseqüències de... són..."; "crec que... perquè...", "avui he après sobre..."; etc.).

- També es pot fer un resum escrit del tema o subtema tractat, o bé explicar-lo oralment a un company.

- El professorat té moltes oportunitats per oferir retroalimentació (*feedback*) a partir de les tasques que fan els alumnes, de manera que permeti aclarir i corregir malentesos i concepcions errònies.

- La retroalimentació sobre el treball de l'alumnat, ja sigui en l'ús de la llengua o en l'aplicació i comprensió dels continguts curriculars, no només serveix per validar o corregir possibles errors, sinó que també té un paper molt important en la motivació i l'encoratjament per prendre riscos amb la seguretat que sempre hi haurà el suport del professorat per a fer-ho.

Aquesta monografia ha estat elaborada per:

Ferran Medina Restoy

Mestre i psicopedagog, director de l'escola Sala i Badrinas de Terrassa

Exassessor LIC (Llengua Integració i Cohesió) als serveis Territorials de Vallès Occidental

Formador dins els Plans de formació de Zona de diferents Serveis Educatius de Catalunya en relació amb el tractament de la llengua

Mestre d'educació bilingüe anglès-castellà als Estats Units (Califòrnia) del 1997 al 2005

Autor dels Cursos telemàtics sobre l'Ensenyament Protegit per a Assessors LIC del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya

Coautor del llibre de *Coneixement del medi: Ciències socials i Ciències Naturals* per al cicle superior del projecte *Construïm* d'Editorial Cruïlla

Edició i correcció: Editorial Cruïlla

Fotografies: 123RF, Thinkstock, Shutterstock

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, tret de les excepcions previstes per la llei. Dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics, www.conlicencia.com) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra.

©2015 Editorial Cruïlla